
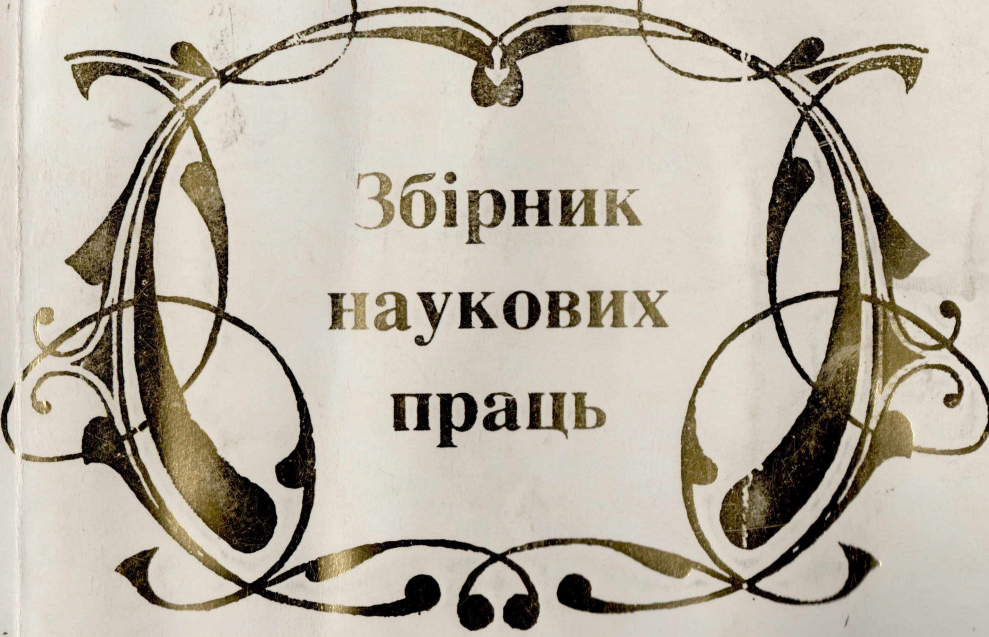

34.091.39(082)

0-45

**Особисто орієнтоване
навчання і виховання
учнівської та студентської
молоді**

**Збірник
наукових
праць**

сприяють формуванню мислення та світогляду, відточують якості полеміста, допомагають подолати труднощі, які можуть виникнути під час спілкування. Ми вважаємо, що в навчальних закладах необхідно впроваджувати діалогічний підхід, застосовуючи дебатний принцип. Це допоможе задовольнити потреби учнів у спілкуванні, засвоїти культуру діалогу, сформує в них відповідні норми та правила поведінки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Абасов З. Диалог в учебном процессе // Народное образование. - 1993. - №9-10. - С. 43-45.
2. Гончаренко С. Український педагогічний словник. - К.: Либідь, 1997. - 376 с.
3. Рыданова И.И. Основы педагогики общения. - Мн.: Беларуская наука, 1998. - 319 с.
4. Ur Penny. A Course in Language Teaching. - Cambridge.: Cambridge University Press, 1996. - 375 p.

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ УСПІШНОЇ АКТИВІЗАЦІЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ НА УРОКАХ ТЕХНІЧНОЇ ПРАЦІ

*Сушенцев О.Є.
м. Кривий Ріг*

Проблема активізації пізнавальної діяльності учнів в навчально-виховному процесі загальноосвітньої школи посідає одне із перших місць серед проблем, що турбували і турбують як науковців, так і педагогів-практиків. Це пов'язано, насамперед, з тим, що саме у шкільному віці закладаються основи характеру, формуються і конкретизуються переконання та ідеали особистості.

Тому об'єктом нашого дослідження є активізація пізнавальної діяльності учнів в навчально-виховному процесі загально освітньої школи, а предметом дослідження стали умови, що сприяють активізації пізнавальної діяльності учнів на уроках технічної праці.

Зростаючі вимоги до рівня підготовленості випускника загальноосвітньої школи змушують педагогів сприяти розвитку самостійної пізнавальної діяльності учнів, формувати в них внутрішні потреби неперервного поповнення знань, самоосвіти.

Вивчення передового педагогічного досвіду показує, що вчителі практики (Н.Ф.Бабіна, Л.І.Качнева, Є.В.Васильченко та ін.) у своїй діяльності використовують уроки, що сприяють розвитку пізнавальної активності, мислення учнів. Такі уроки відрізняються нестандартністю форм та змісту, нетрадиційними методами і засобами навчання.

Організація і зміст цієї роботи на уроках технічної праці має свої особливості. Вони пов'язані з тим, що, з одного боку, учні повинні бути включені в систематичну самостійну пізнавальну діяльність, а з іншого – на цих заняттях вони повинні оволодіти прийомами і способами правильного виконання трудових дій і операцій.

Як показує власна педагогічна практика, важливе місце в підвищенні активізації пізнавальної діяльності учнів на уроках технічної праці займають доцільно використані методи стимулювання і мотивації пізнавальної діяльності учнів.

Як відомо, стимулювання в навчанні – це збудження учнів до активної учбової діяльності. Стимулювання пов'язане з безпосередньою діяльністю вчителя, який, свідомо впливаючи на учнів, викликає в них мотивацію до учіння.

Досліджуючи методи стимулювання учбової діяльності учнів, Ю.К.Бабанський, зробив висновок, що учбова діяльність буде протікати більш успішно, якщо „в учнів сформовані позитивне ставлення до учіння, пізнавальний інтерес, потреба у набутті знань, умінь та навичок, якщо в них виховані почуття обов'язку, відповідальності та інші мотиви учіння” [1,с.99].

Для того, щоб викликати в учнів позитивні мотиви до пізнавальної діяльності вчитель користується різними методами і прийомами, які є в арсеналі сучасного педагога.

Досить ефективні стимулюючі ефекти, на нашу думку, мають проблемно-пошукові методи, за умови добору проблемних ситуацій доступних для самостійного розв'язання учнями. Причому, вчителю слід пам'ятати про те, що учні дуже полюбляють введення в навчальний процес елементів самостійної роботи, якщо вони при цьому мають необхідні уміння і навички для її успішного виконання (особливо це стосується практичного етапу уроку трудового навчання).

Рівень розвитку технічного мислення учнів 5-9 класів в середньому, на думку І.Г.Гозман, досить низький. Тому розвинути мислення на уроках праці можна лише в тому випадку, „якщо стане формуватися не тільки виконавська діяльність, а навчання буде носити проблемний (задачний) характер” [2,с.53].

Не завжди вчитель може покладатися на те, що новий матеріал буде зрозумілий всім учням, тому він зобов'язаний продумати викладення нового матеріалу таким чином, щоб він був доступний кожному учневі.

Саме ці завдання допомагають розв'язати проблемні питання, відповіді на які потребують вмілого застосування тільки що набутих знань.

Практика показує, що значний стимулюючий ефект має застосування наочних методів, які сприяють збудженню інтересу учнів до вивчаємої проблеми, дозволяють подолати втомлюваність і зосереджують увагу учнів на важливих моментах при вивченні нового матеріалу.

Серед всієї різноманітності методів навчання можна виділити такі, що спеціально спрямовані на формування позитивних мотивів учіння, на стимулювання пізнавальної діяльності - це методи стимулювання і мотивації учбово-пізнавальної діяльності учнів. І, як зауважує Ю.К.Бабанський, „ці методи мають зовнішній план - вплив педагога і внутрішній - розвиток у школярів позитивних мотивів учіння, тобто стимулювання” [1,с.100].

Вивчення досвіду роботи педагогів-практиків та власна педагогічна практика показують, що для стимулювання та мотивації пізнавальної діяльності учнів можна скористатися „інтригуючим початком уроку”, „емоційною зав'язкою уроку”, „вступом, що захоплює учня” і т.ін. Тобто, при підготовці до уроку вчитель повинен ретельно продумати початок уроку, щоб він захопив учнів своєю незвичністю, яскравістю і сприяв би більш ефективному засвоєнню нового матеріалу. Ми переконані, що тільки при такому підході, учіння для учнів буде захоплюючим, цікавим.

На нашу думку, в процесі навчання важливо забезпечити виникнення позитивних емоцій до пізнавальної діяльності, до її змісту, форм та методів її здійснення. А емоційний стан, як зауважує Ю.К.Бабанський „завжди пов'язаний з переживанням душевних хвилювань, співчуттям, радістю,

гнівом, подивом тощо" [1,с.101]. Саме тому увага, запам'ятовування, осмислення в такому стані протікають більш інтенсивно і ефективно і, зрозуміло, що досягнення мети буде більш якісним.

Розглянемо один із методів емоційного стимулювання учіння - це створення в навчальному процесі ситуації зайнятості - введення в навчальний процес цікавих прикладів, дослідів, парадоксальних фактів, цікавих аналогій, співставлення наукових і життєвих пояснень явищ. Разом з тим, для створення певної емоційної ситуації великого значення набуває яскрава, образна мова вчителя. Все це збуджує позитивне ставлення до пізнавальної діяльності і слугує першим кроком до формування пізнавального інтересу.

Як показує власна педагогічна практика, для формування мотивів пізнавальної діяльності учнів на уроках праці важливе значення має створення ситуації новизни, актуальності, наближення змісту навчання до самих важливих відкриттів в науці, техніці тощо.

Досить цінним методом стимулювання інтересу до пізнавальної діяльності є метод пізнавальних ігор, який передбачає створення в навчальному процесі ігрових ситуацій.

До методів стимулювання і мотивації пізнавальної діяльності відносять метод організації пізнавальних дискусій, метод пізнавального спору. Включення учнів в ситуацію наукового спору не тільки поглиблює їх знання, але й збуджує в них інтерес до вивчаємої проблеми. Використання пізнавальних спорів і дискусій особливо є цінним на уроках трудового навчання при вивченні тем з моделювання та конструювання виробів, при доборі методів та прийомів обробки різних матеріалів. Висловлення різних думок стимулює інтерес школярів до учбової роботи.

На уроках праці в якості методу стимулювання учіння використовують аналіз життєвих ситуацій. Цей метод навчання безпосередньо стимулює учіння за рахунок максимальної конкретизації знань, тісного зв'язку особистості учня з оточенням.

Як показує практика, досить дієвим методом стимулювання інтересу до учіння є створення в навчальному процесі ситуацій успіху в учнів, що мають утруднення в навчанні. Ось чому досвідчені педагоги так підбирають завдання для

учнів, щоб ті із них, які потребують стимулювання, одержали на відповідному етапі доступне для них завдання, а потім вже переходили до виконання більш складного завдання. З цією метою ми використовуємо спеціальні спарені завдання: одне з них доступне учневі, розв'язання його створює можливості для наступних його зусиль при розв'язанні більш складного другого завдання.

Ситуація успіху створюється і шляхом диференціації допомоги учням у виконанні завдання однієї і тієї ж складності. Але слабо встигаючим учням можна дати картки-консультації, плани наступної відповіді чи виконання трудових дій, що сприяє виконанню ними завдання на даному рівні їх підготовленості, а вже потім виконувати більш складні вправи з опорою на виконане завдання.

Важливу роль для створення ситуації успіху відіграє морально-психологічна атмосфера на уроці, яка знімає з учня відчуття тривоги, невпевненості, страху, оскільки без впевненості в собі неможливі подальші успіхи в навчанні.

Таким чином, педагогічними умовами для успішної активізації пізнавальної діяльності учнів на уроках технічної праці є: використання нестандартних форм організації трудового навчання; доцільне використання методів стимулювання і мотивації пізнавальної діяльності учнів. Проте дана проблема, на нашу думку, потребує подальшого вивчення та розширення умов, що сприяють активізації пізнавальної діяльності учнів на уроках праці.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бабанский Ю.К. Методы стимулирования учебной деятельности школьников // Советская педагогика. - 1980. - № 3. - С.99-106.
2. Стимулы и мотивы познавательной деятельности учащейся молодежи (Материалы науч.конференции) / Ред. В.П.Шуман. - Владимир: 1970. - 198с.